

FORSKNING

BØRN&UNGE

NR 13 | DECEMBER 2011 | www.bupl.dk

RUM & BEVÆGELSE
FOKUS PÅ KROPPENS OG
RAMMERNES BETYDNING

BØRN&UNGE FORSKNING

Blegdamsvej 124
2100 København Ø
Telefon: 3546 5100
Telefax: 3546 5099
E-mail: b&u@bupl.dk
www.boernogunge.dk

REDAKTIONEN

Ansvarshavende redaktør:

Ida Thuesen Nielsen (ltm)

Redaktionschef:

Lene Søborg (søb)

Redaktion:

Anders W. Christensen (awc)
Peter Engelbrekt Petersen (ppn)
Rikke Jensen (rjn)
Camilla Mehlsen, DPU

Grafisk tilrettelæggelse:

Jeanne Olsen (jno)

Institut for Uddannelse
og Pædagogik (DPU),
Aarhus Universitet har
leveret bladets artikler.

BUPL'S FORSKNINGSSATSNING

Blegdamsvej 124
2100 København Ø
v/ Konsulent Peter Engelbrekt Petersen
Telefon: 3546 5142
E-mail: ppn@bupl.dk
www.bupl.dk/forskning

B U P L

Børne- og Ungdomspædagogernes
Landsforbund

Blegdamsvej 124
2100 København Ø
Telefon: 3546 5000
(kl. 9-15)
Telefax: 3546 5039
E-mail: bupl@bupl.dk
www.bupl.dk

TRYK

Stibo Graphic
Kontrolleret oplag: 69.738
ISSN: 1903-962X

+ forord

PÆDAGOGIK FOREGÅR I RUM – INDE SOM UDE

At vores pædagogiske aktiviteter foregår inden for nogle fysiske rammer er naturligvis en selvfølgelighed. Men hvad disse fysiske rammer har af betydning for den pædagogiske praksis, er de seneste år kommet mere i fokus. Derfor har vi valgt, at dette nummer af Børn&Unge Forskning skal fokusere på igangværende forskning om rum og bevægelse.

Pædagoger arbejder inden for og med forskellige fysiske rammer: fra mindre ombyggede lejligheder eller nedlagte butikker til bondegårde, landsbymiljøer eller i skovbørnehaver. Denne store forskellighed giver meget forskellige aktivitetsmuligheder.

De seneste år er der kommet et stigende fokus fra arkitekternes side på først skolebyggerier og nu også på daginstitutionsbyggerier. Det er glædeligt og illustrerer den øgede bevidsthed omkring rummenes betydning for børns liv. Siden 2008 har BUPL støttet et forskningsprojekt med titlen *Plads til trivsel og udvikling*.

Det projekt kombinerer arkitektonisk indsigt med pædagogiske refleksioner. Projektet har været ledet af arkitekt og seniorforsker Inge Mette Kirkeby, som sammen med ph.d.-studerende Marie Gammelby har studeret, hvordan forskellige fysiske rammer får betydning for pædagogikken. De peger blandt andet på, at pædagoger i højere grad bør diskutere og forholde sig til, hvordan de forvalter rummene. I artiklen peges også på, at en funktionsopdeling, hvor bestemte zoner rammesætter bestemte typer af adfærd, kan være nyttig. Sådant er mange institutioner allerede indrettet i dag, men måske trænger vi til at diskutere de pædagogiske tanker, der ligger bag bestemte typer af indretninger – inde som ude.

KROPPEN ER GENOPDAGET

Ikke kun rummenes betydning, men også børn og unges kroppe er kommet i stigende fokus. Vi har fået en lang række idrætsinstitutioner over hele landet, og vi har fået øget fokus på bevægelse i SFO'erne ved hjælp af mål- og indholdsplanerne. Det afspejler nok en generel trend,

hvor sundhed, rigtig kost og rigelig bevægelse bliver idealiseret. Det kan der være mange gode grunde til, og som professor Thomas Moser påpeger, er motion og sport ikke nok i sig selv. Børn er heldigvis rigtig gode til selv at bruge deres kroppe til at udforske og derved erobre omverdenen. Derfor virker det også lettere absurd, når myndigheder stiller krav om, at børnehavebørn skal bevæge sig mindst 60 minutter om dagen. Alle, der har arbejdet med børn i den alder, ved, hvilke 'overgreb' det kræver at forhindre dem i det.

Men det betyder ikke, at vi pædagoger bare kan overlade den fysiske udvikling til børnene selv og i stedet fokusere på den kognitive udvikling. For det første går de to ting hånd i hånd, så det kan slet ikke skilles ad. For det andet er vi lovgivningsmæssigt forpligtet til at fokusere på krop og bevægelse, blandt andet gennem læreplanerne. For det tredje, og det er nok det vigtigste, så er børns udvikling af kropsbevidsthed enormt vigtig. Det giver selvtillid, læring og ikke mindst hjælper det børn til at sige fra overfor overgreb. Og den udvikling kan pædagoger i høj grad rammesætte gennem pædagogiske aktiviteter.

RUM OG BEVÆGELSE ER OGSÅ ARBEJDSMILJØ

BUPL har i mange år fokuseret på pædagogens fysiske arbejdsmiljø. Det har der været gode grunde til. Vi har set mange pædagoger blive fysisk nedslidte, der er stadig alt for meget støj og dårligt indeklima mange steder, og der er stadig problemer med, at kommunerne prøver at presse flere og flere børn ind på alt for lidt plads. Kampen for et bedre arbejdsmiljø skal fortsætte. Det øgede fokus på rummenes betydning samt krop og bevægelse skal ikke erstatte det fortsatte fokus på det fysiske arbejdsmiljø. Et godt arbejdsmiljø er ikke i modsætning til en pædagogik, som understøtter børns bevægelse i inspirerende rammer.

God læselyst

Allan Baumann

”Når børnene er fysisk aktive, for eksempel i forbindelse med et spil stikbold, udvikler de samtidig sociale kompetencer, ligesom de stimuleres læringsmæssigt, når de skal forstå og bruge reglerne i spillet.”

Lektor Hanne Værum Sørensen

SIDE 8-10

Foto: colourbox.com

INDHOLD

- 4 PÆDAGOGER BØR SATSE PÅ MERE TUMLEPLADS
Indretning af daginstitutioner med henblik på fysisk aktivitet.
Interview med Charlotte Ringsmose og Marie Gammelby.
- 8 GÅR DER SPORT I BØRNEHAVEN?
Fysisk aktivitet og kropsbevidsthed er mere end bare motion.
Interview med Hanne Værum Sørensen og Thomas Moser.
- 11 6 BUD PÅ BEVÆGELSE
Find inspiration til nye måder at få røde kinder og sved på panden.
- 14 DEN STØRSTE REVOLUTION ER FLYVERDRAGTEN
Den historiske udvikling af børns fysiske bevægelsesrum og skiftende syn på barnet.
Interview med Ning de Coninck-Smith

PÆDAGOGER

Nyt forskningsprojekt peger på, at den væsentligste faktor for børns bevægelse er, hvordan pædagoger forvalter rummene. Børnenes muligheder for fysisk udfoldelse handler ikke bare om kvadratmeter, men måske snarere om, at indretningen er båret af en pædagogik, lyder det fra to forskere.

Af Annette Haugaard / Arkivfoto: Hung Tien Vu

"Hey, ikke så vildt!" En gruppe drenge i strømpesokker spæner frem og tilbage på de tomme kvadratmeter mellem garderoberne uden for deres stue i børnehaven. De er blevet bedt om at gå ud på gangen, fordi det er det eneste sted med plads til store bevægelser, og alligevel går der kun få minutter, før de bliver tysset på af en voksen, som kommer forbi.

For selvom de fleste pædagoger er enige om, at børn har behov for at bruge deres krop, så har de færreste indrettet sig, så det er muligt, uden at børnene forstyrrer andre eller selv blive forstyrret. Den gængse forklaring er, at institutionen ikke levner plads til et rum med ribber og stakkevis af puder og madrasser, når den også skal huse mange børn. Men det er ikke hele forklaringen, siger ph.d.-

handler ikke bare om pladsforhold, men om hvordan man prioriterer pladsen i forhold til sin pædagogik," siger Marie Gammelby.

PÆDAGOGIK FREM FOR KVADRATMETER

Marie Gammelbys undersøgelse indgår i forskningsprojektet "Plads til trivsel og udvikling", som er ledet af arkitekt og seniorforsker Inge Mette Kirkeby. Projektet er støttet af BUPL's forskningspulje.

Til sin ph.d.-undersøgelse har Marie Gammelby interviewet en række pædagoger og observeret deres samvær med børnene i fire forskellige børnehaver, der afspejler, hvordan daginstitutioner typisk ser ud i Danmark. Den ene institution er stor og har god plads med egen gymnastiksal, en anden ligger i en lille labyrintisk kælderlejlighed med

mere plads giver flere muligheder for fysisk udfoldelse, men min undersøgelse peger på, at det ikke er rigtigt," siger Marie Gammelby.

"Børns mulighed for at gå ind i et rum og bruge deres kroppe og råbe højt kræver selvfølgelig, at der er et rum til rådighed, men samtidig skal pædagogerne prioritere at indrette det til puderum. Så selvfølgelig betinger de fysiske rammer den måde, pædagogen kan organisere sit arbejde, men den væsentligste faktor for børns bevægelse er, hvordan pædagoger forvalter rummene."

AFGØRENDE HOLDNINGER TIL OPSYN OG URO

Det ser Marie Gammelby flere eksempler på i sin undersøgelse. Et af dem handler om, at pædagoger har forskellige holdninger til, om børn må lege

studerende Marie Gammelby, der har undersøgt, hvad fysiske rammer betyder for den pædagogiske praksis i børnehaver.

"Samtlige pædagoger, i de børnehaver jeg har undersøgt, siger, at de lægger vægt på fysisk aktivitet, men i praksis er det forskelligt, hvilke rum de stiller til rådighed for børnene. I en børnehave, hvor man umiddelbart ikke skulle tro, at der var plads, har de indrettet et tumlerum, så fysisk udfoldelse

mange små rum, og de to øvrige er bygget op om et åbent fællesrum, der forbinder to længer med stuer på den ene side af en lang gang. Men selvom husene på papiret giver vidt forskellige muligheder, så spiller pladsen en mindre rolle for, hvordan børnene i praksis kan bevæge sig.

"Det overrasker mig, at jeg ikke kan se forskel på børnenes muligheder i institutioner med mange eller få kvadratmeter, for i udgangspunktet vil man sige, at

vildt uden opsyn, eller om det kræver et voksent øje i nærheden.

I den lille kælderbørnehave har personalet på trods af begrænsede kvadratmeter valgt at indrette et særligt hopperum, som de bruger flittigt, mens den store institution sjældent bruger sin gymnastiksal, fordi den ligger på husets øverste etage.

"Pædagogerne oplever ikke, at der er nok personale til, at en af dem kan gå ovenpå med børnene, og de stør-

BØR SÆTSE PÅ MERE TUMLEPLADS

ste børn må ikke være alene deroppe. I den anden institution har de derimod den indstilling, at hvis der sker noget alvorligt eller noget, som børnene synes er uretfærdigt, så henvender de sig til en voksen. Alle pædagoger siger, at det er vigtigt, at børn får lov at løse deres konflikter selv og ikke er overvåget hele tiden, men det bliver i praksis et pædagogisk dilemma, fordi personalet også har en forpligtelse til at holde øje med børnene,” siger Marie Gammelby.

Et andet eksempel på, at pædagogik overtrumfer plads og begrænser børns muligheder for at bruge kroppen, er de

regler, som pædagoger skaber direkte eller indirekte med deres ord og handlinger. Børn skal typisk sidde ned og foretage sig stille aktiviteter i fællesrum, mens løb, dans og hop er henvist til særlige steder som pudrum, gange og åbne alrum, men også her kan pædagogens indblanding bremse en leg.

”I den ene børnehave har de en meget bred gang, hvor børnene gerne må løbe, men fordi det samtidig er et gennemgangsrum, så kan der komme nogle voksne forbi og bestemme, at det må de ikke alligevel. Pædagogerne giver udtryk

Arkivfoto fra den Integreerede Institution Ønske Øen.

for, at de kan have en dag, hvor man ikke kan holde særlig meget larm og bevægelse ud, og andre dage betyder det ikke så meget, men på den måde får man rum, hvor kropsbevægelse bliver illegitim, afhængig af om der kommer en pædagog forbi, som er i et bestemt humør,” siger Marie Gammelby.

INDUSTRILOGIK GÅR UD OVER DRENGE

Charlotte Ringsmose, professor m.s.o. fra Institut for Uddannelse og Pædagogik ved Aarhus Universitet, nikker genken-

dende til Marie Gammelbys pointer. Hun forsker blandt andet i læring og udvikling i daginstitutioner og har i flere år beskæftiget sig med indretning af daginstitutioner. I foråret 2012 udgiver Charlotte Ringsmose og designer Susanne Staffeldt en ny bog med inspiration til at funktionsinddele daginstitutioner.

”Vi ser desværre tit, at fysisk aktivitet karambolere med rummet, fordi det er uklart, hvad man må og ikke må. Mange institutioner udtrykker en industrisamfundslogik, hvor det handler om at blive styret rundt, for du kommer altså til at dirigere rundt med børnene, når man samler mange på én stue med forskellige behov for bevægelse. Hvis man har et lokale kun med borde og stole, så er der jo nogle børn, som får mange irettesættelser, fordi de bruger kroppen forkert,” siger Charlotte Ringsmose.

Ifølge Marie Gammelby går det oftest ud over det ene køn.

”Der er en tendens til, at det i højere grad er drenge, der bliver begrænset i at udfolde sig, fordi deres aktiviteter

” Vi ser desværre tit, at fysisk aktivitet karambolere med rummet, fordi det er uklart, hvad man må og ikke må. Mange institutioner udtrykker en industrisamfundslogik, hvor det handler om at blive styret rundt.”

Professor m.s.o. Charlotte Ringsmose

i pædagogernes øjne i mange tilfælde er mindre legitime end pigernes. Det er ikke en fordel at være meget fysisk udfoldende, for så vil ens aktiviteter oftere blive sanktioneret som illegitime og irettesat, og så kan man let føle sig forkert," siger hun.

Det er netop det, Charlotte Ringsmose vil undgå i de projekter, hvor hun og en designer indretter daginstitutioner for at skabe plads til alle former for bevægelse.

"Vi vil lave læringsmiljøer, der anerkender alle børn, og vi ved, at der er børn, som trives med store fysiske udfoldelser. Det er helt i orden, at nogle børn ikke sidder ned, for læring er ikke nødvendigvis at sidde på en stol. Børn udvikler sig gennem gode relationer ved at bruge sig selv sammen med andre om en aktivitet eller det, vi kalder sociale læringsaktiviteter," siger hun.

LØSNINGEN ER ZONEINDELING

En måde at skabe mere plads til alle former for bevægelse uanset antallet af rum og kvadratmeter er ifølge Charlotte Ringsmose at indrette zoner til forskellige funktioner.

"Du kan have nok så skønne rum og samtidig have begrænsede muligheder, fordi de ikke er indrettet efter det, du vil opnå med børnene. Indretningen må ikke styre aktiviteterne, rum skal være en forlængelse af, hvad vi gerne vil. Vi foreslår funktionsinddeling, fordi du udnytter kvadratmeterne bedre, fordeler børnene og viser respekt for dem, når de let kan aflæse, hvad de må og ikke må," siger hun.

Man kan eksempelvis signalere stilhed ved at samle reoler midt i et lokale og i hulrummet bagved skabe en fredelig, afskærmet oase med madrasser, eller man kan vise, at det åbne alrum ikke er en 4-sporet motorvej til at spurte på

ved at placere mange møbler på gulvet, så børnene bliver nødt til at bremse op. Og så kan zoneindretning også gøre det naturligt at følge med i børnenes gøremål.

"Overvågning siger noget om relationen mellem børn og voksne. Det er en gårdvagsmentalitet, hvor man griber ind og irettesætter eller løser børnenes konflikter, i stedet for at de selv lærer at gøre det. Hvis man for eksempel indretter et bageværksted i forlængelse af dukkekrogens køkken, så kan børn og voksne udveksle ideer til aktiviteter, og den voksne er til stede i rummet med et formål," siger Charlotte Ringsmose.

BEGYND MED ENKLE SPØRGSMÅL

Begge forskere er enige om, at den bedste måde at blive herre over institutionens indretning er, at personalet taler om, hvorvidt rummene ser ud på en måde, der svarer til deres ønsker for børnene.

"Måske er det provokerende at få at vide, at pladsforholdene ikke i sig selv bestemmer, hvilke muligheder der er

for bevægelse, men mit råd er, at man overvejer, hvordan man indretter, anvender og opfordrer børn til at bruge de eksisterende rum, og om man har indrettet sig, så det fremmer eller begrænser mulighederne for bevægelse," siger Marie Gammelby.

Det er Charlotte Ringsmoses erfaring, at forandring faktisk er mulig.

"Det handler meget om engang imellem at hæve sig op over hverdagen og tænke over, hvad det er, man vil. Det begynder med enkle spørgsmål som: Hvordan ser institutionen egentlig ud for en, der kommer udefra med fremmede øjne? Kan man regne ud, hvilke bevægelser og funktioner rummene tillader? Kan man udfolde sin pædagogik i rummene, bevæger børnene sig hensigtsmæssigt, og har man plads til både stille og vilde lege? Det behøver ikke koste det store at få et nyt blik på sine rum, for måske kan man flytte rundt på det, man har. Det handler jo ikke om farven på væggen eller nye møbler, men om at indretningen er båret af et bevidst pædagogisk grundlag," slutter Charlotte Ringsmose.

CHARLOTTE RINGSMOSE

Autoriseret psykolog, ph.d. og professor med særlige opgaver på Institut for Uddannelse og Pædagogik ved Aarhus Universitet – det tidligere DPU, hvor hun blandt andet forsker i inklusion i fysiske og sociale læringsmiljøer. I foråret 2012 udgiver hun sammen med designer Susanne Staffeldt en ny bog om det fysiske læringsmiljø på forlaget Dafolo. Bogen er en udløber af forskningsprojektet "Læring og Udvikling i Daginstitutioner", der er støttet af Egmont Fonden.

MARIE GAMMELBY

Cand.mag. i pædagogik og ph.d.-studerende ved Statens Byggeforskningsinstitut, som er tilknyttet Aalborg Universitet, hvor hun også underviser på kandidatuddannelsen i læring og forandringsprocesser. Hendes ph.d.-stipendiat er tilknyttet forskningsprojektet "Plads til trivsel og udvikling", som er støttet af BUPL's forskningspulje.

GÅR DER SPORT I BØRNEHAVEN?

Kroppen er kommet i højsædet. Mens politikere og forældre presser på for at få mere krop og bevægelse i børnehaven, peger forskere på det store udviklings- og læringspotentiale i fysisk aktivitet. Men hvis vi bare fokuserer på motion, ender kroppen som instrument, og det er ikke sundt, lyder det fra to førende forskere.

Af Mathilde Weirsøe / Foto: iStockphoto

Vi bombarderes dagligt af motions- og kostråd, der nådesløst beordrer os ned i fitnesscentret og giver os dårlig samvittighed, hvis vi spiser for meget af det fede og bevæger os for lidt. Og det gælder i høj grad også vores børn. Samfundet presser på, forældre presser på – alle kræver de mere krop og bevægelse i skolen, i børnehaver og sågar i vuggestuen. Der er i dag 70 idrætsbørnehaver, 33 idræts-SFO'er og fem idrætsvuggestuer fordelt over hele landet, oprettet i samarbejde med Dansk Idrætsforbund.

Samfundet er ramt af en sundhedsbølge, og det gælder også vores børn. Sundhedsstyrelsen har meldt ud, at børn skal bevæge sig minimum 60 minutter om dagen for at holde sig sunde. Og det er ikke kun en god idé på grund af sundheden. Der er også en række

pædagogiske og didaktiske grunde til, at børn skal bevæge sig.

”Fysisk aktivitet kan have en yderst positiv effekt rent læringsmæssigt. Når børnene er fysisk aktive, for eksempel i forbindelse med et spil stikbold, udvikler de samtidig sociale kompetencer, ligesom de stimuleres læringsmæssigt, når de skal forstå og bruge reglerne i spillet,” siger Hanne Værum Sørensen. Hun har i flere år beskæftiget sig med pædagogisk idræt som lektor ved Peter Sabroe Seminaret (nu professionshøjskolen VIA), og hun er tilknyttet KOSMOS, Nationalt Videncenter for Kost, Motion og Sundhed og Syddansk Universitet, hvor hun skriver ph.d. afhandling om 5–6-årige børns fysiske aktivitet i børnehaver. I afhandlingen ser hun blandt andet på, hvilke muligheder og betingelser der er i den pædagogiske praksis, for at børn

kan være fysisk aktive, og på hvilke udviklingsmuligheder fysisk aktivitet skaber for børn.

KROP ER MERE END MOTION

Hanne Værum Sørensen fremhæver, at der opstår en klar forbindelse mellem læring og fysisk aktivitet, når børnene overskrider sig selv og gør noget, de først ikke turde. Hun mener, at sådanne overskridelsehandlinger er vigtige for børns udvikling.

”Vi skal ikke undervurdere den læring, der sker, når barnet har vurderet og sammenholdt de risici, der er forbundet med at klatre til tops i et træ, men så alligevel – eller måske netop på baggrund af sin risikovurdering – ender med at gøre det. Dels aktiverer det en masse tanker og overvejelser hos barnet, og dels fremmer

det selvtilliden, når det kommer til tops i træet eller stolt marcherer af sted på de stylder, som det først var rædselsslagen for at spænde på,” siger Hanne Værum Sørensen.

Thomas Moser er professor i idrætsvidenskab ved Højskolen i Vestfold i Norge, og han er blandt de førende forskere i Norden inden for pædagogisk forskning i krop og bevægelse. I 2004 var han med til at udarbejde de pædagogiske læreplaner, som alle danske daginstitutioner stadig opererer efter. Han taler også for mere leg og kropslig udfoldelse. Men han mener, at vi skal væk fra det entydige fokus på fysisk aktivitet og motion. Han bruger i stedet begrebet 'kropslighed', da han mener, det åbner for en mere rummelig tilgang til børns krop og bevægelse. Kropslighed er også sanser, følelser og kognitive kompetencer, som er tæt forbundne.

”Den barnedrevne selvstyrede kropslighed overskygges i alt for høj grad af et entydigt fokus på aktivitet og motion. Når vi tænker krop og bevægelse, uden at tænke over hvordan det hænger sammen med emotionelle, sociale og kognitive kompetencer, så degraderer vi kroppen til et instrument, der er fuldstændig afkoblet barnets andre sanser og kompetencer. Og så anerkender vi ikke barnet og barnekroppen for det,

den er og kan. Det er først, når barnet får tid og rum til at udfolde sig gennem leg, at vi tager helheden alvorligt,” siger Thomas Moser.

Han ser ligesom Hanne Værum Sørensen, at indlæring og motorisk stimulering hænger sammen, men han understreger, at man ikke kan påvise en direkte sammenhæng, da der er mange faktorer, der spiller ind.

”Fysisk aktivitet i fællesskab med andre, altså en social aktivitet, stimulerer barnets kognitive og sociale kompetencer og sætter skub i den sproglige udvikling, men vi kan ikke drage en direkte sammenhæng – det kan lige så vel være de sociale omgivelser, der stimulerer et godt læringsmiljø,” siger Thomas Moser.

Hermed understreger han sin pointe omkring kropslighed: Vi skal forstå kropslighed i lyset af flere faktorer – sociale, personlige, biologiske, emotionelle – som igen influeres af den aktuelle situation og det omgivende samfund og kultur.

KROPPEN ER IKKE ET INSTRUMENT

En af Thomas Mosers centrale pointer er, at børn altid er kropslige, også selvom kroppen ikke nødvendigvis er i centrum for deres handlinger. Han mener, at vi ved at skelne mellem kropslige og ik-

kekropslige forhold risikerer en alt for ensidig dualistisk tilgang: krop på den ene side og det psykosociale på den anden side. Men da det ligger dybt i vores kultur at betragte mennesket som et opdelt væsen med henholdsvis en krop og et sind, der er afskåret fra hinanden, ligger det lige for at gå i 'den instrumentelle fælde'.

KROP OG BEVÆGELSE I LÆREPLANERNE

De pædagogiske læreplaner på daginstitutionens område blev indført i 2004.

Læreplanerne behandler seks forskellige temaer, hvor det ene er krop og bevægelse:

Krop og bevægelse er redskaber til at erobre verden.

Ved at styrke børns udvikling af motoriske færdigheder, styrke udholdenhed og bevægelighed, styrkes også deres forudsætninger for at udvikle sig.

I dagtilbuddet er der mangfoldige rammer og muligheder for at udfordre børnene til at bevæge sig.

Krop og bevægelse er ikke kun en fysiologisk, men også en sanselig adgang til verden. Bevægelse baner veje for at udforske, afprøve, nyde og forstå det fysiske såvel som det kulturelle miljø og naturen.

Ved at bruge forskellige redskaber og materialer får børnene anledning til både at bruge og stimulere denne sanseverden. Kropslighed er en del af det at være til stede i verden sammen med andre.

Ved aktivt at udforske kroppens muligheder og begrænsninger udvikles børnenes færdigheder og vaner. De får erfaringer i, hvad det betyder at koble f.eks. det talte sprog og kropssproget, og de udvikler herigennem også respekt for, at andre kan have et "andet" udtryk, andre reaktioner og deres egen integritet.

Ved at få erfaring med forskellige former for acceptabel kropslig nærhed bliver børnene bedre i stand til at sætte deres egne kropslige såvel som mentale grænser.

Børn har behov for at føle værdi og trykthed – også ved deres egen krop og dens reaktioner. Ved at få viden og indsigt i hvordan kroppen fungerer, dens styrke, muligheder, og hvad den betyder for sundhed og velvære, får børnene også mulighed for at få indsigt i sig selv og andre mennesker.

Kilde: www.bupl.dk

”Jeg efterlyser ikke flere sportspædagoger, jeg savner pædagoger, der har blik for hvert enkelt barns kropslighed, og som på baggrund af den indlevelse forstår at møde det unikke barn præcis dér, hvor det er.”

Professor Thomas Moser

"Alt for ofte ser jeg eksempler på, at kroppen betragtes som et instrument til at opnå noget andet. Man træner for eksempel motorik med læsesvage børn, fordi man mener, det gør dem til bedre læsere, eller man sætter overvægtige børn på et løbebånd, så de kan smide nogle kilo. Det er ikke forkert, men det er ikke nok at tænke sådan, når vi har med børn at gøre. Kropslighed er også sanser og kognitive kompetencer, som barnet skal udvikle i takt med kroppens udvikling," siger Thomas Moser.

Hanne Værum Sørensen har tilsvarende set flere eksempler på børn, der er blevet kropsbevidste på en uhensigtsmæssig måde. De kommer med udsagn, der tyder på, at de har fået puttet en voksenbevidsthed ned over sig og herved fået et usundt fokus på motion og krop.

"Jeg mødte en noget overvægtig pige i forbindelse med et forskningsarbejde omkring krop og bevægelse blandt skolebørn. Og som noget af det første forsikrede hun mig om, at de hjemme

i hendes familie altså dyrkede meget motion. Underforstået, hun vidste udmærket godt, at hun var for tyk, og at motion var kuren. Men det er ikke naturligt for børn at tænke sådan. Og derfor er min pointe simpelthen, at det skal være sjovt at være aktiv," understreger Hanne Værum Sørensen.

KROPSLIG DANNELSE

Thomas Mosers brede forståelse af kropslighed åbner for en diskussion af læring, udvikling, socialisering og identitetsdannelse. Her får kropsligheden betydning for barnets evne til at reflektere og forholde sig til verden – det vil sige hele dannelsesprocessen. Han udfordrer det traditionelle dannelsesbegreb, der er tænkt som noget, der udelukkende foregår oppe i hovedet, og som har med tanker og kundskab at gøre, og hvor kropslig udfoldelse faktisk kun står i vejen for tankevirksomheden. Men det giver ifølge Thomas Moser ingen mening – slet ikke, når vi har med børn og unge at gøre.

"For børn og unge er krop og bevægelse et eksistentielt livsudtryk og grundlag for eksistentiel livserfaring. Det er herigennem de viser, hvem de er, ligesom det er kroppen, der ændrer karakter og form i løbet af opvæksten. Derfor er kropsligheden en central del af barnets dannelsesproces," siger han og forklarer videre, at den kropslige dannelsesproces også handler om at give børnene et naturligt forhold til egen krop såvel som til andres kroppe, så de forstår, at kroppe er forskellige, samtidig med at de får et naturligt forhold til køn og kulturelle forskelle.

VOKSNE ER ROLLEMODELLER

Men hvad gør vi med de børn, der helst bare vil sidde indenfor og spille compu-

terspil, og som ikke har spor lyst til at bevæge sig? Her skal pædagogerne gå foran og være med i legen, mener Hanne Værum Sørensen. De skal vise børnene, at det er sjovt at være aktiv.

Thomas Moser understreger i den forbindelse vigtigheden af, at voksne – og især grad de professionelle pædagoger – imødekommer det enkelte barns kropslighed, netop dér hvor barnet er.

"Pædagoger må selv leve op til det, som de ønsker af børnene. Det handler blandt andet om at udtrykke et positivt og naturligt forhold til egen krop. Det er de voksnes ansvar at forstå barnets kropslige udtryk kontekstuel, det vil sige at den konkrete situation og ikke bare formodede hensigter, som man kan være tilbøjelig til at stemple barnet med, må danne rammen for at forstå, vurdere og imødekomme barnets adfærd. Man skal eksempelvis imødekomme et udfarende barn anderledes rent kropsligt end et tilbagetrukket og stille barn. Og det forudsætter, at pædagogerne i høj grad er bevidste om deres egen kropslighed, og hvordan den spiller ind i forhold til deres interaktion med barnet," siger Thomas Moser.

Selvom der i dag allerede er en linje i sundhed, krop og bevægelse på pædagoguddannelsen, og selvom det blev skrevet ind i de pædagogiske læreplaner allerede i 2004, så efterlyser begge forskere mere uddannelse i netop krop og bevægelse på den pædagogiske grunduddannelse.

"Der er helt sikkert kommet mere fokus på det inden for de senere år, men faren er nu, at der går sport i det hele. Jeg efterlyser ikke flere sportspædagoger. Jeg savner pædagoger, der har blik for hvert enkelt barns kropslighed, og som på baggrund af den indlevelse forstår at møde det unikke barn præcis dér, hvor det er," siger Thomas Moser.

HANNE VÆRUM SØRENSEN

Hun har i flere år forsket i bevægelsespædagogik og pædagogisk idræt. Hun er ansat som lektor ved Pædagoguddannelsen Peter Sabroe, under professionshøjskolen VIA, University College, og er sideløbende i gang med et ph.d.-projekt i samarbejde med videncenteret KOSMOS og Syddansk Universitet, der udforsker, hvilke udviklingsmuligheder fysisk aktivitet skaber for børn i forskellige børnehaver.

THOMAS MOSER

Professor i idrætsvidenskab og med i ledelsen af Børnhavecenteret ved Højskolen i Vestfold i Norge, hvor han forsker i børns krop og bevægelse. Han samarbejder også med danske forskere inden for det pædagogiske felt og har blandt andet været med til at udarbejde de pædagogiske læreplaner til danske daginstitutioner og har ledet arbejdet med den norske rammeplan for børnehaver.

Børn danser, kaster med puder, balancerer på træstammer og leger "kongens efterfølger" eller "bro bro brille" rundt om i landets daginstitutioner og skoler, for såvel forskere, som pædagoger, politikere og forældre tror på, at bevægelse er godt for børns sundhed, fællesskab og læring.

Af Annette Haugaard

6 BUD PÅ BEVÆGELSE

SÆT ORD PÅ KROPPEN

Krop og bevægelse er på dagsordenen i alle landets vuggestuer og børnehaver af flere grunde. Det er et af de seks temaer i de pædagogiske læreplaner. Sundhedsstyrelsen anbefaler, at børn bevæger sig mindst 60 minutter om dagen, og flere kommuner stiller krav om, at daginstitutioner udvikler en egentlig bevægelsespolitik.

Sådan lyder opfordringen også fra KOSMOS, Nationalt Videncenter for Kost, Motion og Sundhed, der giver råd for, hvordan man sætter ord på sit arbejde med børn, krop og bevægelse. Publikationen "Børnehaver i bevægelse" foreslår, at man helt klassisk beskriver et overordnet mål med indsatsen og derefter overvejer, hvilke metoder, arbejdsformer og materialer

man vil bruge til at nå det, og hvordan man efterfølgende vil registrere, hvad man gør.

Aktiviteter med bevægelse kan tage form på tre forskellige måder. De kan være styret af voksne i form af blandt andet sanglege, sanslege og små rollespil. De kan opstå indirekte på personalets opfordring, fordi de voksne selv er fysisk aktive eller indretter legeplads og lokaler, som inspirerer børnene til at balancere på træstammer, spille bold, klatre, hinke, krybe og springe. Og så kan bevægelse udspringe af børnenes egne ideer, hvor personalets opgave er at overveje, om de støtter aktiviteterne gennem deres ord og handlinger.

Kilde: www.kosmos.ucsyd.dk

GØSSELS BEVÆGELSESLÆRE

Børnerytmik med musik og frie bevægelser provokerer ikke i dag, men det gjorde det i første halvdel af 1900-tallet, da den danske musikpædagog og pianist Astrid Gøssel (1891-1975) udviklede et nyt syn på, hvordan voksne kan støtte børn i at eksperimentere med deres krop og stemme til tonerne af musik.

Dengang handlede gymnastik om bøj og stræk af arme og ben, og hoftebevægelser syd for navlen virkede derfor vovede. Formålet med Gøssels bevægelseslære var dog ikke at udfordre traditionerne, men at skabe en pædagogik inspireret af datidens nye jazzmusik, hvor børn fik lov til at udvikle sig som hele mennesker ved at improvisere med deres eget kropslige og musikalske udtryk. Astrid Gøssel mente, at jazzens rytme og frasering svarede til den levende rytme, hun så hos børn i leg, og hun betragtede indlæring og kreative processer som hindringsfrie forudsætninger.

Hendes arbejdsmetode bygger på, at voksne kun skal sætte rammerne og bakke op om børns spontane udtryk, så de selv bliver medskabere af aktiviteterne. Astrid Gøssel var i sin tid med til at uddanne bevægelseslærere og har inspireret til den baby- og småbørns-gymnastik, vi kender i dag. En af hendes arvtagere er Lotte Kærås, der blandt andet bragte musik og bevægelse ind i børneprogrammerne på DR i 1980'erne.

Kilde: Dansk Kvindebiografisk Leksikon og www.wikipedia.dk

GARDNERS KROPSLIGE INTELLIGENS

Når skoler og børnehaver arbejder med forskellige læringsstile, trækker de på tanker født af den amerikanske psykologiprofessor Howard Gardner. Han har udviklet en nyere teori om de mange intelligenser, hvis logik er, at intelligens læres og udvikles hele livet, og at vi alle har særlige præferencer for, hvilke måder vi lærer bedst på. En af dem kan være gennem kroppen.

Gardner bryder dermed med en traditionel forståelse af, at mennesket er født med en generel intelligens, der er statisk og bestemt af, hvilke gener man arver fra sine forældre. Han mener i stedet, at intelligens påvirkes og udvikles hele livet af kulturen og betingelserne i ens omgivelser, og ud fra det synspunkt vokser pædagogikken om læringsstile, som handler om at stimulere læring gennem mange kanaler.

I første omgang udpegede Gardner syv former for intelligens: en sproglig/verbal, en musikalsk, en matematisk/logisk, en visuel/rumlige, en kropslig og to personlige intelligenser, som han kalder henholdsvis intrapsykisk og interpsykisk. Siden har han tilføjet en ottende og muligvis en niende intelligens om det naturalistiske og eksistentielle.

Den kropslige intelligens handler om grov- og finmotorik og er udtryk for, at nogle mennesker bearbejder viden gennem kropslige fornemmelser. Det har de amerikanske forskere Rita og Kenneth Dunn omsat til en såkaldt kinæstetisk og en taktil læringsstil, der lægger op til, at nogle børn lærer ved at bruge deres krop, for eksempel ved at få undervisning, imens de bevæger sig på forskellige måder, rører ved ting og gør noget i praksis.

Kilde: Klassisk og moderne pædagogisk teori, www.wikipedia.org og www.leksikon.org

IDRÆT SOM OVERSKRIFT

Mere end 100 institutioner for 3—6-årige kalder sig idrætsbørnehaver, fordi bevægelse og fysisk aktivitet er et gennemgående tema i hverdagen. Det er Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger eller Danmarks Idræts-Forbund og Peter Sabroe Seminariet, som certificerer børnehaver til at kunne smykke sig med titlen.

Titlen kræver, at personalet har været på kursus i pædagogisk idræt, og at de fysiske rammer både inde og ude giver mulighed for bevægelse.

Erfaringen er, at det tager cirka et år at omdanne en børnehave til en idrætsbørnehave, hvor personalet har fælles viden og forståelse for, hvordan man sikrer fysisk aktivitet i institutionen.

Kilde: www.dif.dk

BRUG LEGE FRA GAMLE DAGE

Da Christian 4. byggede Børsen og Rundetårn i 1600-tallet, var "hængekegler" et populært spil. Det går ud på, at to hold kæmper om, hvem der hurtigst kan vælte flest kegler ved at svinge med en kugle, der hænger i en snor på en mast. Nu er det et af de mange historiske spil, som er genskabt i Gerlev Legepark uden for Slagelse. Siden 1983 har den indsamlet viden om gamle idrætslege.

I Gerlev Legepark forsker man både i fortidens lege og formidler dem til nutiden, så blandt andet pædagoger kan hente inspiration til sjove bevægelsesaktiviteter. Stedets filosofi er, at mennesket lærer med kroppen, og derfor kan man i praksis afprøve mere end 130 historiske lege i den store park eller få vejledning af professionelle instruktører. Personalet kan også rådgive om, hvordan man ændrer sin gamle legeplads eller skolegård eller indretter en ny, uden at det koster en formue.

Gerlev Legepark samarbejder blandt andet med DGI og Center for Idræt, Sundhed og Civilsamfund på Syddansk Universitet.

Kilde: www.gerlevlegepark.dk

MOTION FOR DE MINDSTE

Mathias kæmper sig op ad bakken og forsøger at gå på det reb, som ligger på græsset, samtidig med at han griber ud efter et af de gule æbler, der hænger ned fra træerne i en snor. Han er med Legestuen i Vindinge på æblefangst, for i Roskilde Kommune har flere institutioner sat sig for at udfordre motorikken for de mindste på 0-3 år som et led i projektet "Krop og bevægelse".

I Børnehuset Hyldebo afholder de OL, som blandt andet byder på støvlekast og en forhindringsbane af bildæk og mælkekasser, og i Børnehuset Blomstergården har de rytmik hver onsdag, hvor Tobias selv kravler ned ad trappen til lokalet i kælderens. Her rokker han til musikken, møffer sig gennem en tunnel og hopper ned fra en høj bunke madrasser. For "Vuggestuebørn kan nemlig rigtig meget, hvis de får lov," siger den pædagogiske leder Anita Nielsen.

Kilde: www.roskilde.dk

DEN STØRSTE REVOLUTION ER FLYVERDRAGTEN

Børns muligheder for at lege og bevæge sig har ændret sig gevaldigt. Historiker Ning de Coninck-Smith udpeger de største milepæle for barndommens fysiske udfoldelse.

Af Camilla Mehlsen / Foto: Scanpix

Hvis lille Louise hoppede på en tidsmaskine i 1711 og rejste 300 år gennem tiden til 2011, ville hun utvivlsomt få et chok over at møde børnelivet i dag. Men hvad ville mon være den største overraskelse? Tøjet? Trafikken? Teknologien?

Det er svært at forestille sig. Men spørger man historiker Ning de Coninck-

Smith om, hvad der har været den vigtigste faktor for udvikling af børnelivet, lyder svaret prompte:

”Den største revolution i barndommens historie er vaskemaskinen og flyverdragten, for det er de remedier, der er helt nødvendige for, at små børn kan bevæge sig uden at få skældud, og at de kan være ude hele året,” siger hun.

”Flyverdragten og den gode barndom er to sider af samme sag. Flyverdragten er blevet en institution i Norden, for vi har en tro på, at det er godt at være udenfor, selvom det er mange frostgrader.”

Ning de Coninck-Smith er professor m.s.o. ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet og forfatter til den nye bog ”Barndom og arkitektur. Rum til danske børn igennem 300 år”. Bogen er den første systematiske undersøgelse af arkitektur til børn. Ning de Coninck-Smith har rejst riget rundt og besøgt vuggestuer, børnehaver, skoler, fritidshjem og andre typer institutioner til børn, ofte sammen med

fotografen Jens Bygholm. Og der har været nok at tage fat på: Ifølge bogen er der 1935 folkeskoler, 7207 institutioner og et ukendt antal døgninstitutioner og anbringelsessteder i Danmark.

”Der er formentlig ikke en befolkningsgruppe i Danmark, der er skabt så mange specifikke rum til gennem de sidste 300 år som til børn,” siger Ning de Coninck-Smith. Hun er særlig optaget af hverdagens rum og dets betydninger, for i hverdagslivets små historier gemmer der sig en større fortælling om samtiden.

”Design og arkitektur til børn er aldrig tilfældig. Huse til børn giver ikke sig selv. De er produkter af tid og sted og af skiftende syn på den gode barndom. Det gælder også udearealerne. Alle vegne gemmer legepladshistorien sig lige under sandet,” siger hun.

Med afsæt i sin nye bog giver Ning de Coninck-Smith her en oversigt over vigtige historiske milepæle for fysisk udfoldelse i barndommens historie:

NING DE CONINCK-SMITH

Professor, m.s.o. (med særlige opgaver) ved Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet. Hun har igennem de sidste 30 år skrevet om barndommens og skolens historie.

Hun er blandt andet forfatter til Barndom og arkitektur. Rum til danske børn igennem 300 år i samarbejde med Jens Bygholm (Klim, 2011). Frem til 2014 er hun sammen med dr.phil. og lektor Charlotte Appel medforfatter og redaktør af fembindsværket Dansk skolehistorie. Hverdag, vilkår og visioner gennem 500 år (udkommer på Aarhus Universitetsforlag).

Legeplads,
Blågårdsplads,
København ca. 1900.
Foto fra bogen
'Barndom og arkitektur'

1814 GYMNASTIK PÅ SKOLESKEMAET

Gymnastik kommer på skoleskemaet for både drenge og piger. Men det er først i 1937, at sognene bliver pålagt at opføre gymnastiksale i tilknytning til skolebyggeriet.

1891 KØBENHAVNS LEGEPLADS-FORENING DANNES

De første legepladsplanlæggere er især optaget af de sundhedsmæssige og pædagogiske aspekter. Først i skoleregion, men fra 1870'erne også i det offentlige rum.

Den første legeplads anlægges i Ørstedsparken i København i 1876-79. Med dannelsen af Københavns Legepladsforening i 1891 får små børns leg større opmærksomhed, og de første legeredskaber dukker op.

1907-1908 SANDKASSEN OG SANDKASSEDRAGTEN

"Sandbunken" er navnet på den første forsøgslegeplads med sand i Danmark. En kæmpe bunke sand lander i 1907 på en plads bag Københavns Rådhus. Året efter bliver den fjernet igen, men samme år åbner den første sandkasselegeplads på Christianshavns Vold.

Ideen bag sandkassen er, at den skal være et frirum for en barndom i leg og læring og et stykke natur til byens børn. Det er en idé importeret fra England, Tyskland og USA, og i Danmark står lærer Hans Dragehjem fadder til sandkassen.

Sandkassen er egentlig tænkt til skolens elever, og Dragehjem sigter efter, at sandkassen kan give gadedrengenes leg i byens rendesten nye og renligere rammer. Men da sandkasserne dukker op på byens legepladser, bliver den hurtigt et småbørnsrum. I sandkassen bliver bybørnenes leg lagt ind i hygiejniske og pædagogiske rammer, og børnene får særlige sandkassedragter på, så det fine bytøj ikke bliver beskidt.

1931
REGLER FOR INDRETNING AF DAGINSTITUTIONER
Københavns Sundhedskommission udsender to regulativer, der bliver normdannende for senere tiders indretning af vuggestuer og såkaldte daghjem for børn i alderen to et halvt til syv år. Hygiejnen kommer i højsædet.

1943 SKRAMMELLEGEPLADSEN

Under anden verdenskrig er mange skoler og daginstitutioner lukket af tyskerne. I 1943 åbner Emdrup Skrammellegeplads som frirum, hvor byens børn kan udfolde deres fantasi fri fra voksnes overvågende blik. Legepladsens første leder, fritidspædagogen Jonas Berthelsen, kalder legepladsens pædagogik for 'skrammologi'.

Emdrup Skrammellegeplads bliver et internationalt tilløbsstykke og et ikon med sit budskab om, at fremtiden skal bygges på børns frie og skabende leg. Skrammellegepladsen anses for at være et dansk bidrag til verdenspædagogikken, og den har inspireret til oprettelsen af OMEP, Verdensorganisationen for Småbørnsopdragelse, der stadig rådgiver UNESCO, UNICEF og Europarådet.

Skrammellegepladsen, Emdrup, 1940'erne.
Foto fra Børn&Unge's fotoarkiv.

1959

DANSK LEGEPLADS SELSKAB STIFTES

Dansk Legeplads Selskab dannes med det formål at "virke for bedre legemuligheder for børn, specielt den legepladsform, der kendes under betegnelser som skrammellegeplads, huleby, byggelegeplads og lignende, og som giver mulighed for at udvikle børnenes skabende evner." Det bærende princip er barnets fri leg. Det kropslige og 'gymnastiske', som prægede de ældre legepladser, skubbes i baggrunden til fordel for den intellektuelle, demokratiske og sociale udvikling i samarbejde med andre børn.

1970'ERNE

OPGØR MED TREMMESENG OG ALDERSINDELING

I en undersøgelse fra 1967 finder man ud af, at danske institutionssmåbørn lider af deprivationssyndrom: Børnene 'visner', fordi de af hygiejniske årsager sidder oppe i hver deres tremmeseng, så de ikke kan smitte hinanden.

"Der sker en ganske dramatisk revolution, når man får børnene ud af tremmesengen og ned på gulvet og kravle og være sammen med børn i forskellige aldersgrupper. Det kommer i 1970'erne – som jeg kalder den kritiske pædagogiks periode. Her begynder man også at få integrerede institutioner, for man finder ud af, at små børn skal stimuleres. De skal ikke bare sidde og vegetere i en tremmeseng. Det er en helt radikal forskel," siger Ning de Coninck-Smith.

1980'-1990'ERNE

VÆRN MOD OVERVÆGT

Overvægt blandt børn kommer på samfundets dagsorden, og det skærper interessen for legepladser. Grønne skolegårde og naturlegepladser bliver et tema fra 1980'erne, hvor der opstår en fornyet interesse for at gøre legepladser til steder, hvor børn kan udvikle sig fysisk og motorisk.

I begyndelsen af 1990'erne indvies de første idrætslegepladser, den flade legeplads bliver gjort kuperet, og det bliver en ny fysisk udfordring at løbe, cykle, rulle eller skate i skolegården.

2000'ERNE

STORE AMBITIONER FOR SMÅFOLK

Interessen for legepladser og børns fysiske udfoldelse fortsætter. Sundhed og trivsel skal forbedres, og børnene skal have rig mulighed for at udvikle natur- og miljøbevidsthed.

"De samfundsmæssige ambitioner på legepladsernes vegne har næppe aldrig været større," siger Ning de Coninck-Smith.

"Vi lever i en tidsalder, hvor aldrene flyder sammen. Den måde, vi ser børnene på som mennesker, adskiller sig i grunden ikke voldsomt fra, hvordan vi ser hinanden som voksne. Det er helt tydeligt med de pædagogiske læreplaner fra 2004, der får daginstitutioner til at ligne skoler, mens indskolingsafdelingerne ligner børnehaverne. Det kan tit være svært at se – og det er i stigende grad pointen fra politisk hold – hvor børnehaven stopper, og skolen tager over."

2010'ERNE

FARVEL TIL DEN TREHJULEDE CYKEL

Løbecykler har vundet indpas blandt danske børn i en sådan grad, at Ning de Coninck-Smith spår, at den trehjulede cykels dage er talte.

"Moderne børn får løbecykler. Det hænger sammen med kondibølgen, som også er kommet ned i Sørensen, Olesen og Mariens højde. Det er også det kompetente barn, der skal have sejre. En trehjulet cykel er ret svær at cykle på sammenlignet med en løbecykel, og du kan meget lettere gå fra en løbecykel til en tohjulet. Da den trehjulede cykel blev udviklet, var det for at afstemme cyklen med barnets skala. Den trehjulede cykel minder om de oprindelige kvindecykler. I dag tænker vi, at børn skal have deres eget design," siger Ning de Coninck-Smith.

BØGER TIL NEDSAT PRIS: Kr 50,-

Bøgerne kan bestilles på bupl.dk

PÆDAGOGISK SET

Billedbog som viser, beskriver og begrundet pædagogers arbejde med børn i daginstitutioner og fritidsinstitutioner. 2006

VIDEN OG VILJE I PÆDAGOGERS ARBEJDE

Antologi med fokus på det arbejde og de arbejdsopgaver pædagoger udfører i pædagogiske institutioner. Ud over professionsfortællingerne rummer bogen en række perspektiverende artikler om pædagogers viden og forslag til beskrivelse og udvikling af det pædagogiske arbejde. 2006.

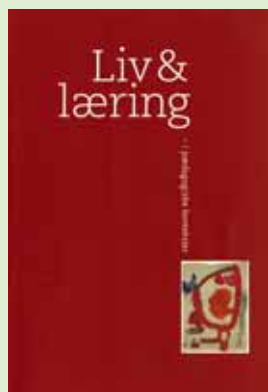
REND OG HOP

Beskrivelse af erfaringerne fra KID projektet "Rend og Hop", hvor 13 selvejende institutioner i København har arbejdet med forbedring af børns muligheder for bevægelse og udfoldelse. 2005.

PÆDAGOGISKE FORBINDELSER

Bogen præsenterer teorier om overgangspædagogik og giver redskaber til samarbejde mellem institutionsformerne. 2002.

LIV & LÆRING

BUPL har bedt en række danske og udenlandske forskere om at bidrage til denne antologi om liv, leg og læring i pædagogiske kontekster. 1999.

DEN ENKELTE OG DET FÆLLES

Om etik i næsten alle dets aspekter, om omsorg og indfølelse, om forebyggelse som opgave og perspektiv. Endvidere om børns medindflydelse samt om pædagogers faglighed og kompetence. 1999.

PÆDAGOGENS KOMPETENCER

Antologi om pædagogens mange kompetencer: om barndommen, modernitetens pædagogik, pædagogen i det hypermoderne samfund, daginstitutionerne i uddannelsessamfundet, børns identitetsdannelse, risikobørn med særlige behov, den nye faglighed og den kompetence pædagog. 1996.

FORSKNINGSPJECER – LET ADGANG TIL NY PÆDAGOGISK VIDEN

At tygge sig igennem en hel forskningsrapport kan være tidskrævende. Derfor udgiver vi også mindre forskningspjecer, som giver en mere overskuelig indgang til ny forskningsviden. Foreløbig har BUPL udgivet følgende pjecer.

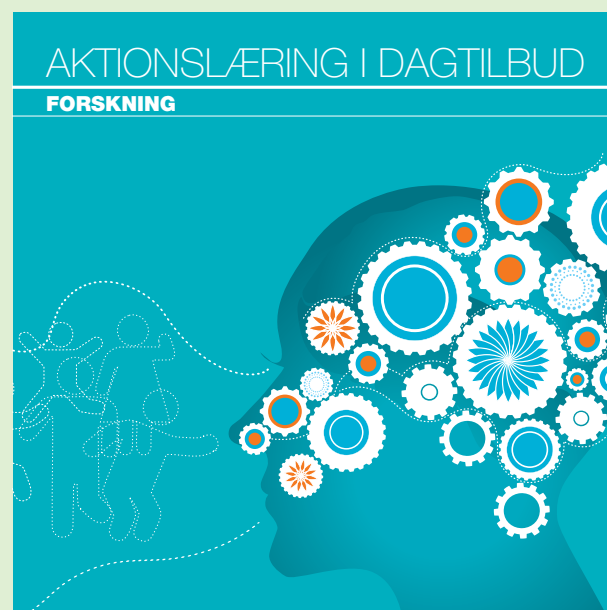
Du kan downloade alle pjecerne på bupl.dk eller skrive til rjn@bupl.dk og få pjecerne tilsendt

KONSTRUKTIVE ENIGHEDER OG UENIGHEDER

Vejledning til at arbejde med vignetmetoden

Med pjecen kan du blive klogere på, hvordan I i din institution kan arbejde med at diskutere og håndtere faglig enighed og uenighed.

AKTIONSLÆRING I DAGTILBUD

Med pjecen kan du blive klogere på, hvad aktionslæring er. Du kan læse om de fem faser i et aktionslæringsprojekt: Forundring, Aktion, lagttagelse, Den reflekterende samtale og Bearbejdninger og videndeling af erfaringer.

UD AF DEFENSIVEN

I pjecen fremlægges seks teser om daginstitutionens arbejde og den pædagogiske faglighed i en brydningstid. Teserne forbinder analytiske indsigter i daginstitutionernes og daginstitutionens arbejds karakter og aktuelle situation med politiske perspektiver.

MANGLER DU ET NUMMER?

Børn&Unge Forskning udkommer 4 gange om året med interview og artikler om aktuel pædagogisk forskning.

Du kan gratis downloade alle numre af forskning på bupl.dk/paedagogik

Du kan også henvende dig til BUPL på tlf: 3546 5105.

